

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Alacsonyhőmérsékletű plazmafizika és alkalmazásai

Egyetemi tanév: 2026/2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
1.2. Kar	FIZIKA KAR
1.3. Intézet	FIZIKA INTÉZET - MAGYAR TAGOZAT
1.4. Szakterület	Alkalmazott mérnöki tudományok
1.5. Képzési szint	Licenz
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Mérnöki fizika

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Alacsonyhőmérsékletű plazmafizika és alkalmazásai Fizica plasmei de temperaturi joase și aplicații Low-Temperature Plasma Physics and Applications	A tantárgy kódja	FLM5809				
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	conf. dr. Simon Alpár						
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve							
2.4. A laboratóriumi gyakorlatért felelős tanár neve	conf. dr. Simon Alpár						
2.5. Tanulmányi év	3	2.6. Félév	5	2.7. Értékelés módja	C	2.8. Tantárgy típusa	DD

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	3	melyből:				
3.2. előadás	2	3.3. szeminárium	0	3.4. laboratóriumi gyakorlat	1	
3.5. Tantervben szereplő összórászám	42	melyből:				
3.6. előadás	28	3.7. szeminárium	0	3.8. laboratóriumi gyakorlat	14	
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra	
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					35	
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					3	
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórászámmal)					15	
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					1	
Vizsgák					4	
Más tevékenységek:					0	
3.9. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászám					58	
3.10. A félév összórászám					100	
3.11. Kreditszám					4	

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	Nincsenek
---------------	-----------

4.2. Kompetenciabeli	<p>1. A "Mechanika", a "Molekuláris fizika és Hőtan", az "Elektromosságban és Mágnességben", az "Atomfizika", a "Molekulafizika", a "Kvantummechanika", a "Statisztikus fizika" és a "Spektroszkópia és Lézerek" tantárgyak alaptörvényeinek, alapösszefüggéseinek és a szakterületekre jellemző fizikai mennyiségek alapos ismerete</p> <p>2. Alapismeretek az anyag szerkezetéről és tulajdonságairól</p> <p>3. Felsőbb szintű matematikai ismeretek</p>
----------------------	--

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Tábla, számítógép és multimédiás eszközök
5.2. A szeminárium lebonyolításának feltételei	Tábla, számítógép és multimédiás eszközök
5.3. A laboratóriumi gyakorlatok lebonyolításának feltételei	A tantárgyra jellemző szakszaktár (stabilizált egyenáramú tápforrások, multiméterek, összekötő kábelek, légszivattyúk, nyomásmérő eszközök, kisülési csövek és tartozékaik, spektrométerek, mikroszkópok, kamerák, passzív alkatelemek, stb.) és alkalomszerűen tábla, számítógép, illetve multimédiás eszközök

6.1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai- / kulcs-kompetenciák	<p>CP1 Az alkalmazott mérnöki tudományok elméleti alapjainak megfelelő használata.</p> <p>CP2 Informatikai rendszerek használata adatfeldolgozásra és -kezelésre.</p>
Transzverzális kompetenciák	<p>CT2 A csapaton belüli szerepek és felelőségek azonosítása, valamint hatékony kapcsolatteremtési és munkamódszerek alkalmazása a csapatban.</p> <p>CT3 A folyamatos képzési lehetőségek azonosítása, valamint a tanulási erőforrások és technikák hatékony felhasználása a saját fejlődés érdekében.</p>

6.2. Tanulási eredmények

Ismeretek	<p>4. A hallgató/végzett leírja, azonosítja, összefoglalja és feldolgozza az alaptudományok elveire, törvényeire és alapfogalmaira vonatkozó elemi koncepciókat és fogalmakat; elemzi és feldolgozza azok alkalmazási módját a tanulmányi program konkrét problémáiban.</p> <p>5. A hallgató/végzett leírja, azonosítja és összefoglalja a mérnöki koncepciókat és fogalmakat, valamint azok alkalmazási módját a tanulmányi programhoz kapcsolódó, általános célú konkrét problémákban.</p> <p>7. A hallgató/végzett elmagyarázza és elmélyíti a komplex fizikai jelenségekre jellemző koncepciókat, elméleteket és matematikai formalizmust, a szubatomi skálától (kvantum, nukleáris) a makroszkopikus skáláig (statisztikus, termodinamikai).</p>
Képességek	<p>4. A hallgató/végzett alapvető módszereket használ, alapvető fogalmakat magyaráz, alkalmaz, kombinál és elemz az alaptudományok területéről, a vizsgált szakterületre jellemző jelenségek és rendszerek megvalósítása, modellezése és szimulálása céljából. A hallgató/végzett kis és közepes komplexitású jelenségeket és rendszereket mér, teljesítményt értékel, diagnosztizál és elemz.</p> <p>5. A hallgató/végzett specifikus módszereket és eszközöket használ a tanulmányi programra jellemző rendszerek és berendezések tanulmányozásához, elemzéséhez, szintéziséhez és megvalósításához. A hallgató/végzett kis és közepes komplexitású funkcionális blokkokat tervez, mér, értékel, diagnosztizál és hibát hárít el, dedikált modellező és szimulációs környezeteket használva. A hallgató/végzett specifikus, kis és közepes komplexitású funkcionális mérnöki kísérleteket és rendszereket tervez.</p> <p>6. A hallgató/végzett szabványosítási és minőségbiztosítási normákat alkalmaz a laboratóriumi mérésekben és elemzésekben, műszaki dokumentációt dolgoz ki, és értékeli az alapvető fizikai folyamatok vagy rendszerek műszaki-gazdasági megvalósíthatóságát.</p> <p>7. A hallgató/végzett elméleti formalizmust és fejlett matematikai apparátust használ komplex analitikus problémák megoldására, valamint nemlineáris vagy kvantumfizikai jelenségek értelmezésére.</p> <p>8. A hallgató/végzett korszerű kísérleti technikákat (spektroszkópia, mikroszkópia, roncsolásmentes vizsgálat) alkalmaz az anyagok és technológiai rendszerek fizikai tulajdonságainak tervezésére, vizsgálatára és optimalizálására.</p>

Felelősség és önállóság	<p>4. A hallgató/végzett értelmezi az alaptudományok azon törvényeit és elveit, amelyek a szakterület jelenségeinek és berendezéseinek alapját képezik.</p> <p>5. A hallgató/végzett önállóan és felelősségteljesen old meg a funkcionális blokkok tervezésére, diagnosztizálására és szimulálására vonatkozó specifikus feladatokat, betartva a mérnöki területre jellemző biztonsági előírásokat, minőségi szabványokat és szakmai etikai normákat.</p> <p>6. A hallgató/végzett szigorúan betartja az etikai, biztonsági és mérésügyi (metrológiai) normákat, felelősségteljesen kezelve a projektmenedzsmentre jellemző feladatokat a munkacsoportokban vagy az ipari gyakorlatok során.</p> <p>7. A hallgató/végzett önállóan közelíti meg a haladó szintű szakirodalmi tanulmányozást, és tudományos szigorúságról tesz tanúbizonyságot az alapvető fizikai jelenségek érvelésében.</p> <p>8. A hallgató/végzett felelősségteljesen kezeli a komplex laboratóriumi berendezéseket, betartva a biztonsági előírásokat, és fenntartható műszaki megoldásokat dolgoz ki.</p> <p>9. A hallgató/végzett önállóan koordinál és hajt végre műszaki-tudományos projekteket (beleértve a diplomamunkát is), felelősséget vállalva a kísérleti adatok nyomomonkövethetőségéért és a numerikus modellek validálásáért.</p>
-------------------------	---

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1. A tantárgy általános célkitűzése	A gázkisülések alkalmazási lehetőségeinek megismerése és tanulmányozása, annak sajátos jellemzőiből és tulajdonságaiból kiindulva
7.2. A tantárgy sajátos célkitűzései	A logikus gondolkodás és a gyakorlati érzék fejlesztése, illetve a jellegzetes szakeszköztár helyes kezelésének és használatának elsajátítása. A szakterületre jellemző jelenségek, alaptörvények és fizikai mennyiségek megismerése, megértése, illetve elsajátítása.

8. A tantárgy tartalma

8.1. Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
--------------	----------------------	--------------

<p>1. Bevezető a plazmafizikába: tudománytörténeti áttekintés és felosztás. A plazmaállapot definíciója. Példák a természetből és a mindennapi, illetve a műszaki életből</p> <p>2. Áramvezetés gázokban - Hogyan és miért lesz egy szigetelő gázból vezető közeg? A gázkisülés definíciója és osztályozási lehetőségei</p> <p>3. A plazmaállapot és jellemzői (alkotóelemek, dimenzionális és adimenzionális plazmaparaméterek, jellemző különleges tulajdonságok és viselkedésmódok)</p> <p>4. Plazmákban lejátszódó térfogati és felületi elemi folyamatok (disszociáció, atomizáció, ionizáció, rekombináció, porlasztás, marás, rétegkialakítás, stb.)</p> <p>5. Plazmadiagnosztika (elektromos és színképelemző módszerek a plazmaparaméterek meghatározására)</p> <p>6. Általánosságok a plazmaállapot elméleti tárgyalásának módszereiről (az egy részecske modell, az MHD modell, a plazma statisztikus leírása, a kinetikus elmélet alapjai)</p> <p>7. Plazmák gyakorlati előállítása (egyenáramú kisülések, magasfrekvenciás kisülések, ív, szikra stb.)</p> <p>8. Plazmák gyakorlati alkalmazásai (fényforrások, anyagmegmunkálás, mintaelemzés, orvostudomány, fúzió stb.)</p>	<p>Előadás, dialógus, magyarázat, táblai levezetések. Alkalmoszerűen kísérletes szemléltetés és/vagy multimédiás bemutatás</p>	<p>A jelenlét nem kötelező, de ajánlott. A tananyag (könyvészet, jegyzetek, táblavázlatok) és egyéb segédanyagok a tantárgy MaFIEdu moodle oldalán érhetőek el</p>
---	--	--

Könyvészet

1. Donkó Z., Vass Máté: Alacsony hőmérsékletű plazmafizika - MTA Wigner Fizikai Kutató központ, 2025
2. Simon A., Karácsony J.: Plazmafizika - Editura Presa Universitară Clujeană, 2008
3. Bencze A., Cseh G., Veres G. - Bevezetés az elméleti plazmafizikába - Eötvös Kiadó, 2008
4. Kocsis G., Bencze A., Dunai D., Kálmán S., Szepesi T., Zoletnik S. - Fejezetek a magas hőmérsékletű kísérleti plazmafizikából - BME TTK egyetemi jegyzet, 2013
5. Pokol G., Zoletnik S., Papp G., Horváth L. - Bevezetés a fúziós plazmafizikába - BME TTK egyetemi jegyzet, 2014
6. S. D. Anghel: Fizica plasmei și aplicații - Universitatea Babeș-Bolyai Cluj, 2002.
7. S. D. Anghel, Simon A.: Plasma de înaltă frecvență - Editura Napoca Star, Cluj 2002.
8. I. I. Popescu, D.Șt. Ciobotaru: Bazele fizicii plasmei - Editura Tehnică, București 1987
9. G. D. Popescu: Fizica plasmei și aplicații - notite curs. UBB Cluj, 1993
10. B. M. Smirnov: Physics of Ionized Gases - John Wiley & Sons, 2001
11. N. A. Krall, A. W. Trivelpiece - Principles of Plasma Physics - McGraw-Hill 1973
12. F. F. Chen - Plasma Physics and Controlled Fusion - Springer 1984
13. R. Fitzpatrick - Plasma Physics: An Introduction - CRC Press 2014
14. J. E. Harry: Introduction to Plasma Technology - Wiley-VCH, 2010
15. D. Diver - Plasma Formulary for Physics, Astronomy and Technology - Wiley-VCH, 2001
16. M. A. Lieberman, A.J. Lichtenberg- Principles of Plasma Discharges and Materials Processing - Wiley 1994
17. J. A. Bittencourt - Fundamentals of Plasma Physics - Springer 2004
18. A. Fridman & L.A. Kennedy - Plasma Physics and Engineering - Taylor and Francis 2004
19. A. Piel - Plasma Physics. An Introduction to Laboratory, Space, and Fusion Plasmas - Springer 2017
20. J. P. Freidberg - Plasma Physics and Fusion Energy - Cambridge 2007
21. I. H. Hutchinson - Principles of plasma diagnostics - Cambridge 2002
22. Y. P. Raizer: Gas Discharge Physics - Springer-Verlag 1991

8.2. Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Feladatmegoldások a plazmaparaméterek és a jellemző tulajdonságok témaköréből.	Dialógus, magyarázat, feladatmegoldás.	A jelenlét kötelező.
Könyvészet		

8.3. Laboratóriumi gyakorlatok	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Munkavédelem és belső szabályzat, a gyakorlatok és a műszerezés ismertetése. 2. Szemléltető- és mérési kísérletek: <ul style="list-style-type: none"> • Gázkisülések jellemzői nyomás függvényében • Paschen-görbék • Az egyenáramú kisülések áram-feszültség karakterisztikái • A fénycső működésének tanulmányozása • Plazmadiagnosztika Langmuir szondával • Plazmadiagnosztika emissziós színek alapján	Kísérletezés, magyarázat, megbeszélés.	A jelenlét kötelező. A munkavédelem és belső szabályzat, illetve a gyakorlatok és a műszerezés ismertetése az első órán történik! Minden elvégzett laborgyakorlat egy kiértékelő jelentéssel zárul, amely a megadott határidőre esedékes. A gyakorlati útmutatók a tantárgy MaFIEdu moodle oldalán érhetőek el
Könyvészet https://atom.ubbcluj.ro/moodle/		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

A tantárgy célkitűzéseinek felállításánál, annak tartalmi tervezésénél és a sikeres teljesítési feltételek megadásánál az iskolai oktatás és a Babeș-Bolyai Tudományegyetem földrajzi szomszédságában és vonzáskörében található tudományegyetemek tanterveit és tananyagait, illetve a kutatóintézetek és a különböző magáncégek vagy magánvállalatok munkapiaci igényeit vettük figyelembe.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1. Értékelési kritériumok / 10.2. Értékelési módszerek / 10.3. Aránya a végső jegyben
10.4. Előadás	A szakismeretek megértése és elsajátítása, illetve a tantárgyi kompetenciák megszerzésének mértéke / Félév végi feleletválasztós írásbeli teszt és egy bemutató szakprojekt / 25 % - 25 %
10.5. Szeminárium	
10.6. Laboratóriumi gyakorlatok	A bemutatott kísérletek alapján elkészített kiértékelő jelentések ellenőrzése, kijavítása és értékelése a logikus felépítés, alaposág, helyesség, külalak alapján (a leadás +10 pont, a "tökéletes" jelentés max. +90 pont, késedelem a leadásban - 50 pont) ... a laboratóriumi jegy az egyes jelentések értékeléseinek számtani középátlója. A kiértékelő jelentések hiánya a vizsgázási jog elvesztéséhez vezet / 50 %
10.7. A teljesítmény minimumkövetelményei	
1. Az alapfogalmak ismerete. A középszintű feladatok sikeres megoldása. A szakesszöveg helyes használata. 2. Jelenlét a szemináriumi és a gyakorlati tevékenységeken. 3. A sikeres teljesítéshez szükséges az írásbeli teszten, a projekt bemutatáson és a laboratóriumi jegyzőkönyvek kiértékelésén elérni az átmenő (5-ös) átlagot.	

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok / Sustainable Development Goals)

Nem alkalmazható

Előadás felelőse

conf. dr. Simon Alpár

Szeminárium felelőse

Laborgyakorlat felelőse

conf. dr. Simon Alpár

Kitöltés dátuma

2026-05-31

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2026-06-11

Intézetigazgató

conf. dr. Járai-Szabó Ferenc